

страхових компаній, інших ринкових структур, які можуть забезпечити залучення позабюджетних інвестицій у будівництво – все це елементи нової політики в галузі будівництва. І все це повинне будуватися на чіткій, збалансованій загальнодержавній програмі, яку б усі суб'єкти влади і господарської діяльності втілювали в життя як пріоритетний напрям економічної політики Української держави.

Література

1. Молчанов І. В. Уроки кризи і оновлене бачення будівництва / І. В. Молчанов // Журнал «Дзеркало тижня». – 2010. – № 14. – с. 23-26.
2. Олексій Олійников «Про перспективи виходу будівельного сектора з кризи та розвитку ринку нерухомості України». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uabi.com.ua>.
3. Соціально-економічний розвиток України / Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>.
4. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Глафіра Вікентіївна Савицька. – К.: Знання, 2004. – 654 с.
5. Управління персоналом фірми / Холод В. І., Нагорська М. М., Логвіна О. В. та ін.; Під. ред. В. І. Крамаренко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 272 с.

Попов О.О., Бачуріна Я.П.

УКРАЇНСЬКІ ШАХТИ – СУЧАСНІ АСПЕКТИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Запасів вугілля в розмірі 118 млрд. т вистачить Україні ще років на 300-500. Держава може спокійно збільшувати обсяги видобутку до 115 млн. т на рік, але для цього в вугільну галузь потрібно щорічно вкладати близько 5 млрд. доларів. У влади таких грошей немає. Тому уряд планує в наступному році розпочати приватизацію шахт з метою залучення інвесторів. І для цього Кабінет міністрів України своєю постановою N987 від 19.09.2012 р. затвердив перелік шахт, які планується приватизувати у 2012-2014 роках. В цьому переліку майже 90 вугледобувних підприємств Донецької, Луганської та Львівської областей [1].

Аналітики визначають, що шахти України сьогодні можна поділити на три категорії: перша – це прибуткові шахти, які приносять прибуток і сплачують податки, друга - це шахти, які будуть приносити прибуток тільки за умови, що вони не будуть сплачувати податки. І третя категорія – це шахти, які навіть з усіма можливими преференціями не будуть приносити прибуток. Ці шахти існують тільки за рахунок держави. Шанс на спасіння таких шахт від закриття, як запевняють у Фонді держмайна – віддати їх у приватну власність. Причому за безцінь. Але з гарантією майбутнього. «За саму шахту сплатять одну гривню. Але візьмуть на себе великі інвестиційні зобов'язання. І змагання буде саме в

тому, хто більше грошей візьме на себе вкласти у розвиток цієї шахти», - говорить Олександр Рябченко – голова Фонду держмайна [2].

Хто ж з інвесторів зможе позмагатися за можливість придбання українських шахт?

Як відмічає президент компанії «Ефективні інвестиції» Ігор Лиски [3], сьогодні багато говорять про Китай як потенційного інвестора №1 для українського вуглепрому. Дійсно, китайці цікавляться нашою вугільною галуззю. Два роки тому українською владою була досягнута домовленість з Китаєм на залучення кредиту у 1 млрд. дол. для технічного переоснащення шахт. Але Китай дивиться на Україну лише, як на ринок збуту свого машинобудування. І інвестиції, які мають відродити вугільну галузь, за фактом є інвестиціями в розвиток китайської промисловості. Можна сміливо казати, що така політика остаточно поховає українські машинобудівельні заводи, що випускають гірничошахтне обладнання. Наочно цю перспективу можна було оцінити на виставці «Вугілля-Майнінг-2012», де китайська експозиція була однією з найбільших та найвідвідуваних.

Потенційним інвестором українського вуглепрому могла б бути Германія, яка вирішила після Фукусими відмовитися від ядерної енергетики, і зацікавлена у дешевій сировині, що видобувається поряд з її кордонами. Сьогодні в Німеччині 44 % палива для видобутку електроенергії припадає на долю вугілля, і скорочення цієї частки не планується: в країні проектується і будуються 23 нові твердопаливні електростанції.

Ще один потенційний інвестор українського вуглепрому – Індія. На відміну від Китаю, Індію цікавлять саме поставки вугілля, тому що власний видобуток вже не в змозі задовольнити зростаючий попит на внутрішньому ринку. Враховуючи привабливу логістику (постачання морем), індійський напрямок може бути серйозним ринком збуту для української продукції, а індійський бізнес може бути зацікавлений в покупці вугільних активів в Україні.

Але приход іноземного інвестора для нас вельми проблематичний. Західні компанії звикли працювати на ліберальному і прозорому ринку. А з цим у нас серйозні проблеми. Мабуть, немає в нас більш зарегульованої і корумпованої галузі, ніж вугільна, яка вже більше 20 років керується кулуарно і в ручному режимі. Так що ймовірність, що західні інвестори, навіть за наявності бажання і можливостей (фінансових) просто не зможуть пробитися крізь стіну нашої бюрократії і лабіринти корупційних схем.

Отже, залишаються наші рідні українські інвестори, яких не досить вже й багато (експерти називають десь 5-6 компаній). І для них в травні 2012 року президент України підписав закон № 4650-VI «Про особливості приватизації вугільних підприємств», який визначає особливості правового, економічного та організаційного регулювання приватизації державного майна вугледобувних підприємств та особливості їх діяльності у післяприватизаційний період [4]. Згідно цього закону приватизації підлягають єдині майнові комплекси вугледобувних підприємств, шахт (шахтоуправлінь), розрізів, а також акції, які належать державі у статутних

капіталах акціонерних товариств, утворених у процесі приватизації чи корпоратизації державних вугледобувних підприємств (про збереження в державній власності хоч би мінімального пакету акцій, які дозволять впливати на майбутню долю вугледобувних підприємств мова не йде).

До того ж, стаття 6 цього закону передбачає проведення передприватизаційної підготовки шахт, а саме – проведення інвентаризації, складання технічної, будівельної та земельпорядкувальної документації. Такі заходи автоматично вирішують всі проблеми з документами, які зазвичай в нашій країні виникають у власника після купівлі підприємства. Подібне упорядкування коштує немалих грошей, тому, щоб не обкрадати майбутніх покупців, влада передбачила цим законом проведення цієї передприватизаційної підготовки за рахунок самих шахт, тобто коштами держави – з кишень платників податків.

Приватизація вугледобувних підприємств буде здійснюватися шляхом продажу на аукціонах або інвестиційних конкурсах, а також іншими способами, передбаченими приватизаційним законодавством. При продажу підприємств на аукціонах переможець визначається на основі пропозиції найвищої ціни, а при продажу на конкурсах – на основі найбільшої пропозиції обсягу інвестицій.

З переможцем аукціону або конкурсу укладається договір купівлі-продажу, в якому фіксуються обов'язкові умови приватизації, до числа яких входять зобов'язання по технічному переоснащенню шахт, а також забезпечення фіксованих обсягів вуглевидобутку і щорічне залучення на підприємство обумовлених договорами обсягів інвестицій.

З метою недопущення банкрутства вугледобувних підприємств та збереження сировинної бази металургійного та енергетичного комплексів, з моменту прийняття рішення про приватизацію підприємства та до моменту її завершення, встановлюється трирічний мораторій на застосування процедури примусової реалізації майна об'єктів приватизації та мораторій на порушення справ про банкрутство цих підприємств.

Продаж вугільного об'єкту на аукціоні може бути оголошений тричі. У випадку відсутності заявок на першому аукціоні, початкова ціна приватизації може бути знижена спочатку на 30%, а потім – на 50%. Якщо аукціони не відбудуться, вугледобувні підприємства можуть бути передані на продаж на інвестиційному конкурсі.

Тобто фактично інвестор може отримати шахту безкоштовно. Уряд своєю законодавчою ініціативою зробив відмінний подарунок для вітчизняних олігархів, які зможуть приватизувати державні шахти за безцінь.

Єдиним випадком, коли держава отримала від продажу шахт реальні гроші, була купівля в 2004 році Рінатом Ахметовим десяти шахт «Павлоградвугілля» за 1 млрд. гривень і придбання в той же період ВО «Краснодонвугілля» [5]. Досвід виявився вдалим і має всі шанси залишитися унікальним.

В подальшому шахти виходять з-під контролю держави куди дешевше. Їх просто «позичають» у держави десь так років на 49. Спочатку орендували

окремі лави, потім шахти, а зараз вже цілі об'єднання. Так ДТЕК узяв в концесію на 49 років у 2010 році «Добропіллявугілля», а у 2011 році – «Свердловантрацит» і «Ровенькиантрацит». Власне, купувати шахту в такому разі і не потрібно, бо через 49 років просто скінчаться її запаси.

Держава з цього процесу прибутків не отримує. Та все одно намагається якомога скоріше позбутися тягаря дотацій вугільної промисловості і передати шахти в надійні приватні руки, тим більше, що проект оновленої Енергетичної стратегії країни до 2030 року [6] розроблявся з посиланням на програму енергетичних реформ, де сказано, що до 2014 року вугільна промисловість має бути приватною, прибутковою і не вимагатиме субсидіювання.

Таким чином, залишається сподіватися, що приватизація вугільної промисловості проходитиме все ж таки з розробкою плану економіки тих регіонів, де є ризик закриття шахт, з урахуванням заходів з можливості диверсифікації джерел доходів населення для того, щоб вони існували не тільки за рахунок вугільної галузі. Бо ці питання найближчим часом стануть для нас дуже актуальними, тому що в перелік шахт Донецької області, які підлягають приватизації, потрапили і шахти нашого регіону: шахта ім. Димитрова (м. Димитров), шахта «Центральна» (м. Димитров), шахта ім. Стаханова (м. Димитров) та шахта «Родинська» (м. Родинське).

Література

1. Розподіл шахт по групам інвестиційної привабливості // Офіційний сайт Міністерства вугільної промисловості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mvr.gov.ua/?news=87605.
2. Масштабная приватизация шахт начнется в 2013 году. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://podrobnosti.ua/podrobnosti/2012/06/29/844464.html>.
3. Лиски И. Кто из иностранных инвесторов может участвовать в приватизации украинских шахт / Форбс Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.ua/opinions/1334872-kto-iz-inostrannyh-investorov-mozhet-uchastvovat-v-privatizacii-ukrainskih-shaht>.
4. Закон України «Про особливості приватизації вуглевидобувних підприємств» / Офіційний вісник України від 14.05.2012. - 2012 р., № 34, стор. 15, стаття 1253.
5. Уманский С. Распродажа государственных шахт снова откладывается. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bin.ua/news/economics/faec/132424-gasprodazha-gosudarstvom-ugolnyx-shaht-snova.html>
6. Зачем меняют энергетическую стратегию Украины / Фонд «Ефективне управління» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.feg.org.ua/en/news/foundation_press/475.html.